

Impresionizam u opusu Antuna Gustava Matoša

Kolenda, Mirela

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:336177>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-09-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

MIRELA KOLENDA

IMPRESIONIZAM U OPUSU ANTUNA GUSTAVA MATOŠA

Završni rad

Pula, 2017.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

MIRELA KOLENDA

IMPRESIONIZAM U OPUSU ANTUNA GUSTAVA MATOŠA

Završni rad

JMBAG: 0303052826, **redoviti student**

Studijski smjer: Hrvatski jezik i književnost

Predmet: Moderna hrvatska književnost

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Kroatistika

Mentor: doc. dr. sc. Daniel Mikulaco

Sumentor: dr. sc. Boris Koroman, poslijedoktorand

Pula, 2017.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Mirela Kolenda, kandidatkinja za prvostupnicu hrvatskoga jezika i književnosti ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Mirela Kolenda dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Impresionizam u opusu Antuna Gustava Matoša koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	6
3. ANTUN GUSTAV MATOŠ	8
3.1. Biografija.....	8
4. MATOŠEVA LIRIKA	10
4.1. <i>Notturmo</i>	12
4.2. <i>Jesenje večer</i>	14
4.3. <i>U travi</i>	16
5. MATOŠEVA PROZA	18
5.1. <i>Kip domovine leta 188*</i>	19
5.2. Putopisno - feljtonistička proza	21
5.3. <i>Okolo Lobora</i>	22
6. MATOŠEVI OSTVARAJI SPOJA SIMBOLIZMA I IMPRESIONIZMA	24
7. MATOŠEVA KRITIKA.....	25
7.1. <i>Pjesme Vladimira Vidrića</i>	26
8. ZAKLJUČAK.....	27
9. LITERATURA	28
9.1. Internetski izvori.....	29
10. SAŽETAK	30
11. ABSTRACT	31

1. UVOD

Antun Gustav Matoš predstavnik je književnog razdoblja hrvatske moderne. Ovaj hrvatski pjesnik, novelist, esejist, kritičar, putopisac, feljtonist i polemičar sljedbenik je simbolista ali i Baudelaireove poezije. Ujedno je i najznačajniji impresionist hrvatske moderne.

U ovom preddiplomskom radu bit će analiziran i interpretiran književni opus Antuna Gustava Matoša s impresionističke crte. Kako je Matošev književni opus veoma bogat, analizirat će se i navoditi samo neki primjeri impresionističke lirike, proze i bit će prikazan kratki osvrt na njegovu kritiku.

Najprije će biti opisani počeci i temeljne odrednice impresionizma nakon čega će se iznijeti biografija Antuna Gustava Matoša i njegov životni književno - umjetnički rad.

Četvrta cjelina u radu opisivat će Matoševu impresionističku liriku gdje autor svoja emocionalna stanja pretvara u pejzažni stih i čitatelju prenosi raznovrsne impresije. Osim Matoševe impresionističke proze čija se djela trebaju pažljivije iščitati jer započinju *in medias res*, prikazat će se i njegova simbioza impresionizma sa simbolizmom.

Posljednja cjelina ovoga rada namijenjena je autorovoj kritici. Pisac koristeći impresionističke elemente na proturječan način čitatelja uvodi u svoje trenutne misli. Zaključkom će biti prikazan cilj, točnije kako impresionizam utječe na autorov književni rad.

2. POČECI I POJAM IMPRESIONIZMA

Impresionizam je umjetnički smjer koji je dobio naziv prema slici "*Impresija, izlazak sunca*"¹ francuskog slikara Moneta. Upravo je impresija, točnije dojam ili utisak temelj impresionizma, kako u slikarstvu, tako i u književnosti i glazbi.

Ovaj književni pravac nastao je krajem 19. stoljeća nadovezujući se na tadašnje određene nazore ali i preuzimajući neke nove karakteristike tipične za impresionizam u slikarstvu. Impresionizam stavlja težište na neposredni subjektivni doživljaj, "bez posebne misaone obrade, bez pokušaja zaključivanja i bez uvođenja bilo kakvog reda koji bi odgovarao propisanim i određenim književnim konvencijama."²

Govoreći o počecima impresionizma, važno je spomenuti austrijskog filozofa Ernsta Macha koji se bavio znanstvenim razmatranjima tog umjetničkog stila te je u Beču osmislio svoju teoriju, kasnije nazvanu filozofskom podlogom impresionizma. Za Macha je jedina bitna značajka kompleks osjeta koji je promjenjiv i čini zbiljski svijet. Osim kombinacije zvukova, boja i ostalih taktilnih osjeta koji čine taj kompleks, za Macha su i prostor, vrijeme pa i čovjek neka vrsta osjeta. Promatrajući tako impresioniste, s Machovog bi stajališta oni zazivali "iskustvo čiste osjetilnosti"³ gdje bi svaki osjet imao svoju posebnu vrijednost.⁴

Nadalje, impresionizam u europskim književnostima nema svoju posebnu vremensku odrednicu, već se pojavljuje krajem 19. stoljeća istodobno s više književnih pravaca poput simbolizma, naturalizma, neoklasicizma. Najvažniji predstavnici koji ujedinjuju ove pravce u francuskoj književnosti su Maeterlinck i Huysmans, dok je u njemačkoj najpoznatiji dramatičar Gerhart Hauptmann. Impresionizam nije preskočio ni hrvatsku književnost gdje je "ušao tiho, diskretno, kako mu prema naravi i priliči, svakako bez bučnih manifesta i skandala."⁵ Kao najpoznatiji hrvatski impresionistički pisci navode se Krleža, Vojnović i Matoš čije će stvaralaštvo detaljnije biti opisano u daljnjem radu.

¹ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, *Impresionizam*, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27222> (1. 8. 2017.)

² Solar, Milivoj, *Rječnik književnog nazivlja: Impresionizam*, Golden marketing, Zagreb, 2006., str. 125

³ Žmegač, Viktor, *Duh impresionizma i secesije*, Biblioteka L, Zagreb, 1993., str. 26

⁴ Prema: o. c., str. 20 - 26

⁵ o. c., str. 81

3. ANTUN GUSTAV MATOŠ

3.1. Biografija

Antun Gustav Matoš rođen je 13. lipnja 1873. godine u Tovarniku, u Srijemu. Ovaj hrvatski književnik odrastao je u Zagrebu gdje je već kao mlad spoznao svoje književno umijeće, a naučio je svirati i violončelo. Prekidom gimnazijskog školovanja propao mu je i studij na Vojnom veterinarskom fakultetu u Beču. Svoju prvu pripovijetku *Moć svijesti* objavio je u Vijencu, 1892. godine. Bio je pozvan u vojsku od kud je dezertirao 1894. godine i samim time proglašen je vojnim bjeguncem. Matoš se smjestio u Beogradu gdje je iskoristio svoje umijeće sviranja, a tamo je objavljivao i brojne književne kritike. Također, u svoju je bilježnicu počeo zapisivati različite ideje, zapažanja, bilješke, folklorne izraze, sve ono čega se ponekad sjetio a nije uvrstio u svoj književni rad. "Po vlastitu kazivanju, na odlazak iz Beograda odlučio se kad je objavio nepovoljnu kritiku o jednom romanu srpskoga prozaika Janka Veselinovića te time izazvao antipatiju beogradskih kulturnih krugova."⁶

Nakon Beograda, Matoš je preko Münchena putovao u Ženevu te je 1900. godine stigao u Pariz koji je u to vrijeme bio središte europskog kulturnog života. Tijekom boravka u Parizu Matoš je upoznao rad brojnih francuskih književnika koji su mu bili uzor u daljnjem književnom ostvaraju. Među njima je i Charles Baudelaire. Prikupivši dovoljno znanja, 1904. godine vratio se u Beograd. Za vrijeme njegovog boravka u Beogradu, u Hrvatskoj su objavljene njegove dvije knjige: *Ogledi, Vidici i putovi*. Nekoliko godina kasnije bio je pomilovan te se vratio u Zagreb. Tamo je bio okružen mladim pjesnicima koji su živjeli boemskim životnim stilom i priznavali su ga kao uzor. Neki od njih su Augustin Tin Ujević, Fran Galović, Nikola Polić, Krešimir Kovačić.

Za vrijeme svog boravka u inozemstvu ali i povratkom u Zagreb, Matoš je objavljivao književne i političke polemike zbog kojih postoji velika društvena kritičnost prema njegovim ostalim djelima. "Osim mase članaka političkog, polemičkog i kritičkog sadržaja izdao je tri knjige pripovijedaka (*Iverje, Novo Iverje, Umorne priče*) i tri knjige eseja i putopisa (*Ogledi, Vidici i putovi, Naši ljudi i krajevi*)."⁷

⁶ Kravar, Zoran. Oraić Tolić, Dubravka, *Antun Gustav Matoš*, Školska knjiga, Zagreb, 1996., str. 7

⁷ Pet stoljeća hrvatske književnosti, knjiga 66: *Antun Gustav Matoš III, Kritike, eseji, studije i članci*,

Matoš je napisao oko šezdeset novela koje se dijele u dvije skupine. Prvu skupinu čine one impresionističke kao što su *Kip domovine leta 188**, *Nekad bilo - sad se spominjalo* i *Za novim bogom*. Drugoj skupini pripadaju pripovijesti *Camao*, *Cvijet sa raskršća*, *Lijepa Jelena*, *Put u Ništa* i *Balkon*. Važno je spomenuti i Matoševo pjesništvo koje još i danas ima posebnu vrijednost. "Pjesme Mora, Notturmo, Jesenje večer, Maćuhica, 1909., Srodnost, Utjeha kose smatraju se zaštitnim znakom Matoševa opusa i ponajboljim pjesmama iz razdoblja hrvatske moderne."⁸

Veoma je cijenio impresionističku kritiku, ali je i jedan od najznačajnijih kritičara 20. stoljeća. Svoje kritike posvetio je hrvatskim autorima poput Silvija Strahimira Kranjčevića, Janka Polića Kamova, Vladimira Vidrića. Janko Veselinović i Stevan Sremac samo su neki od srpskih autora o kojima je također pisao svoje kritike.

Na Matoša i njegov društveni i politički rad najviše je utjecao Ante Starčević i Eugen Kvaternik. Matoš je bio sljedbenik pravaštva pa je tako pisao o Hrvatskoj, odnosu Hrvatske prema Europi, o hrvatskim političarima, odnosu Hrvata i Srba. Za Starčevića piše kako je "Vođa sa dušom Djevice Orleanske i s umom enciklopedista, kojega Hrvatska zasluži više no on nje!"⁹, dok svoj glavni cilj pravaške ideje prikazuje u pismu Andriji Milčinoviću: "Vi se smješkate riječima Hrvatska i sloboda, a te bi riječi mogle biti našom vjerom – jedinim ciljem životnim. Bez toga je cilja smiješno hrvatski pisati, smiješno možda i živjeti onima, koji nemaju drugog vjerovanja. Ta vjera nije ljubiti krdo, koje se zovu Hrvati, nego ljubiti svoju energiju, svoju budućnost; svoj jezik – dobra neizvediva bez neke sloge i zajedničkog stupanja."¹⁰

Antun Gustav Matoš umro je u proljeće 1914. godine zbog bolesti grla. Vrijednost Matoševih djela počela je rasti tek nakon njegove smrti, dok su vrhunac vrijednosti dosegla od 1935. do 1940. godine. U to vrijeme su izlazila njegova sabrana djela. Svojim najvrjednijim djelom Matoš je smatrao pripovijetke, dok su ostali kritičari i suvremenici više bili naklonjeni njegovim putopisima. Njegov je najznačajniji putopis *Oko Lobora* objavljen 1907. godine.

polemike, putopisi, feljtoni i impresije, Matica hrvatska, Zagreb, 1967., str. 419

⁸ Leksikografski zavod Miroslav Krleža: *Matoš, Antun Gustav*, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39480> (4. 8. 2017.)

⁹ Kozina, Filip, *O Matošu i pravaštvu, a i o nama danas...*, Hrvatska revija 1, 2014., <http://www.matica.hr/hr/410/o-matosu-i-pravastvu-a-i-o-nama-danas-23223/> (14. 9. 2017.)

¹⁰ o. c., (14. 9. 2017.)

Osim što je modernizirao hrvatsku književnost, umjetnost stavio u književno djelo, Matoš je i dalje uzor mladim piscima te jedan od najboljih hrvatskih književnika.

4. MATOŠEVA LIRIKA

Za vrijeme Matoševa života lirika je bila cijenjena samo u krugu njegove pjesničke škole i od strane Miroslava Krleže. Nakon njegove smrti njegova lirika nije bila previše u dodiru s javnošću. Najviše su je širili Matoševi učenici koji su objavljivali njegove uspomene, osvrćući se i na poeziju. Nakon 1945. godine Matoša se počelo pravednije doživljavati kao pjesnika.¹¹ Jure Kaštelan i Ivo Frangeš pedesetih su godina predstavili Matoševu liriku krugu književnika te je njegova lirika počela dobivati veći značaj u hrvatskoj književnosti.

Njegovo pjesničko umijeće bilo je na vrhuncu krajem drugog boravka u Beogradu i po povratku u Zagreb. Zavičaj, domovina i domoljublje glavne su teme o kojima je pisao. Isto tako, za njegovu liriku važna su francuska iskustva i njegovi pjesnički dojmovi gdje se može vidjeti uzor na Baudelairea. Matoševa lirika ima nejednaku kvalitetu. Neke su pjesme napisane brzopleto, dok se u drugima primjećuje kako su nastale "pod rukom pisca koji je život posvetio i podredio književnosti i kojem je čitanje i proživljavanje literarnih djela bio životni poziv."¹²

Matoš je bio vrsni poznavatelj književnih razdoblja, hrvatskog jezika te stranoga stiha. Glavno obilježje njegovih pjesama je racionalna kontrola koja je veoma izražena u cijeloj modernoj umjetnosti. Za razliku od ostalih pjesnika hrvatske moderne koji svojoj racionalnoj tematici pridodaju npr. elemente mita, Matoš u svoju tematiku uvodi političke komentare i intelektualističke iskaze. On pristupa temi racionalno, ali isto tako ponekad i svoje početne misli bogato oblikuje.¹³ Upravo su takve trenutne impresije glavna odlika impresionizma. Njegova impresionistička lirika nije velikog opusa. Svojim pjesničkim djelima ne dopire do čistoga impresionizma ali je autor o čijim se impresionističkim obilježjima u djelima govori već desetljećima. Matoš književni impresionizam u svojim pjesmama izjednačuje s temom krajolika pa neki književnici na cijeli njegov pejzažni opus gledaju kao na impresionistički. Kada

¹¹ Prema: Kravar, Zoran. Oraić Tolić, Dubravka, o. c., str. 11

¹² o. c., str. 13

¹³ Prema: o. c., str. 11 - 14

se promatra njegova lirika, na sadržajnoj razini su vidljivi gotovo svi impresionistički motivski elementi, dok su stilske karakteristike zastupljenije u puno manjem opsegu.

Matoš u svojoj lirici svijet prikazuje dvojako, kao temu i kao govor. Njegove su suvremene teme praćene frazeologijom najviše iz novinskoga feljtona, govora politike ili stranačke ideologije. Iako je u njegovoj lirici zastupljena tema svakidašnjice, on joj nije bio sklon. Lirika mu je prožeta motivima o "jeziku političkog komentara kao i o slici suvremenoga svijeta posredovanoj novinskim medijem"¹⁴ što se zamjećuje u njegovoj pjesmi *Mora* i *Iseljenik*, gdje se prema rječniku pjesme vidi i utjecaj nacionalističke retorike. Unatoč raznim utjecajima, za impresionizam je bitno spomenuti kako su njegove pjesme temeljene na dojmovnom materijalu.¹⁵

¹⁴ Batušić, Nikola. Kravar, Zoran. Žmegač, Viktor, *Književni protusvjetovi - poglavlja iz hrvatske moderne*, Matica hrvatska, Zagreb, 2001., str. 90

¹⁵ Prema: o. c., str. 89 - 90

4.1. *Notturmo*

Matoševa pjesma *Notturmo* upravo je jedan od boljih primjera njegove impresionističke lirike, ali je pjesma i vrhunac hrvatske poezije.

"Mlačna noć; u selu lavež; kasan
Ćuk il netopir;
Ljubav vijeća - miris jak i strasan
Slavi tajni pir.

Sitni cvrčak sjetno cvrči, jasan
Kao srebren vir;
Teške oči sklapaju se na san,
S neba rosi mir.

S mrkog tornja bat
Broji pospan sat,
Blaga svjetlost sipi sa visina;

Kroz samoću, muk,
sve je tiši huk:
Željeznicu guta već daljina."¹⁶

Prostor se u ovom sonetu svodi na "medij međusobno prepletenih zvukovnih signala."¹⁷ Iako je ugođaj pjesme noćni i čitatelju ostavlja dojam spokoja, tišine i mira, ipak svaka strofa u pjesmi sadrži neki zvuk ili šum poput laveža pasa i ćuka u prvoj strofi. Veoma bitni impresionistički trenuci u ovoj pjesmi su prolaznost i nestalnost: "Blaga svjetlost sipi sa visina". Nizanjem svakakvih fenomena želi se postići slučajnost i nepovezanost. Isto tako, nedovršenost u pjesmi postiže se opkoračenjem: "...u selu lavež; kasan/ Ćuk il netopir".

¹⁶ Matoš, Antun Gustav, *Notturmo*, <http://www.aatseel.org/100111/files/croatlit/matos-notturmo.htm> (14. 9. 2017.)

¹⁷ Kravar, Zoran. Oraić Tolić, Dubravka, o. c., str. 20

Veoma bitna značajka ove pjesme je sinestezija¹⁸. Već u prvoj sintagmi "Mlačna noć" može se uočiti taktilan osjet - mlačno. U svakoj sinesteziji, pa i spomenutoj, bitan je sklad koji pjesnik prenosi na čovjeka, tj. čitatelja.¹⁹ Bez ikakvih objašnjenja Matoš prenosi samo trenutni trenutak, impresiju koju stavlja pred čitatelja, a on je dalje razmatra i proživljava svojim vlastitim očima. Ovo je također značajka impresionizma jer kao što je već spomenuto, pjesnik ne donosi znanje o stvarima i pojavama, već navodi samo osjetilne pojedinosti i daje im određeni ugođaj.

Osvrnuvši se na Macha koji prostor smatra osjetilnom kategorijom impresionizma, i Matoš nam zadnjim stihom daje prostornu predodžbu: "Željeznicu guta već daljina." Ova Matoševa pjesma odraz je i prema simbolizmu jer svaka impresija ima svoje dublje značenje. Dojam u pjesmi postiže se i izmjenjivanjem stihova peteraca i deseteraca.

¹⁸ spajanje različitih osjeta

¹⁹ Prema: Žmegač, Viktor, *Duh impresionizma i secesije*, Biblioteka L, Zagreb, 1993., str. 64

4.2. Jesenje veče

"Olovne i teške snove snivaju
Oblaci nad tamnim gorskim stranama;
Monotone sjene rijekom plivaju,
Žutom rijekom među golim granama.

Iza mokrih njiva magle skrivaju
Kućice i toranj; sunce u ranama
Mre i motri, kako mrke bivaju
Vrbe, crneći se crnim vranama.

Sve je mračno, hladno; u prvom sutonu
Tek se slute ceste, dok ne utonu
U daljine slijepe ljudskih nemira.

Samo gordi jablan lisjem suhijem
Šapće o životu mrakom gluhijem
Kao da je samac usred svemira."²⁰

Još jedan vidljiv primjer impresionizma Matoševih pjesama je sonet *Jesenje veče*. Već se početnim epitetima naglašava težina krajolika. "Atmosfera je sjenovita i tamna, štoviše tegobna, teška i mučna. Taj ugođaj Matoš sugerira kumulativnošću epiteta, s dominirajućim asonancama, vokalskim fonemima o i e, te olovnosivim, tamnim bojama."²¹ Matoš ovim stihovima dočarava svoje unutarnje stanje. Motivom gordog jablana u posljednjoj strofi ostavlja se dojam usamljenog pojedinca koji govori o svom životu. Matošev uzor za pisanje ovog soneta je Baudelaire što se može vidjeti prema motivu jeseni koji je prisutan u njihovim pjesmama, a označava smrt.

²⁰ Zalar, Ivo, *Izbor lirike iz novije i suvremene književnosti jugoslavenskih naroda*, Školska knjiga, Zagreb, 1980., str. 9

²¹ Aleksandrov - Pogačnik, Nina, *Mjesto soneta Jesenje veče u Matoševom lirskom govoru*, Kolo 3, 2014., <http://www.matica.hr/kolo/435/mjesto-soneta-jesenje-vece-u-matosevom-lirskom-govoru-24011/> (12. 9. 2017.)

Sonet je pisan jedanaestercima, a ritam soneta postiže se rimom i opkoračenjem "Iza mokrih njiva magle skrivaju/ Kućice i toranj; sunce u ranama" te inverzijom "Olovne i teške snove snivaju/ Oblaci nad tamnim gorskim stranama;". Prva strofa soneta prožeta je monotonijom, već se u drugoj javlja uznemirenost zbog smrti, a približavajući se sve više kraju soneta vidljiva je određena dinamičnost. Ona se postiže i arhaizmima "suhijem", "gluhijem".

Ovo je sonet "impresionističkog privlačenja simbolističkih obilježja u okviru otvorenih esteticističkih lirskih faktura."²² Točnije, *Jesenje večer* ne određuje se kao impresionističko, već se smatra sonetom prijelaza impresionizma u simbolizam.

Matoš simbolički nadograđuje svoje impresije, uvodi glazbene efekte te teži antropomorfizaciji pejzaža. Impresionistički elementi prisutni su već u prvoj strofi. Matoš niže impresije, s oblaka prelazi na rijeku pa zatim spominje daljinu, sunce, vrbe, ceste i na samom završetku soneta jablan. Blagu dinamizaciju i impresionističku trenutnost vizualnih kvaliteta pjesnik postiže stihom: "Vrbe, crneći se crnim vranama". Dojam stabla pojačava činjenicom da u njemu borave vrane, a bojama daje pjesmi samo dodatnu nestalnost i treperavost.²³

²² Budiščak, Vanja, *Impresionizam u Matoševu pjesništvu*, Kolo 3, 2014., <http://www.matica.hr/kolo/435/Impresionizam%20u%20Mato%C5%A1evu%20pjesni%C5%A1tvu/> (12. 9. 2017.)

²³ Prema: o. c.

4.3. *U travi*

"Živa zvijezda s vedrog neba, ševa,
Truni biser pjesme prašnim putima,
Žito šušti, bijeli oblak snijeva,
Kukci zuje među cvijetima žutima.

U daljini, među granjem, selo
Pružna molbu tornja k nebu skrušeno,
Vjetar hladi uznojeno čelo
I na plotu vitla rublje sušeno.

Kukovača, majskog grma dika,
Diše mlijekom ženske puti i ljubavi.
Tamo iza srebrenog vrbika,
Blizu mlina, pjeva slavić ubavi.

Hrvatska, oj to su tvoji glasi,
Čežnje tuđinskoga moga stradanja:
Tuđi vjetar ledio mi vlasi,
Sad ih mrsi cjelov tvoga ladanja!

Među granjem, u daljini, selo
Diže k suncu uzdah tornja skrušeno,
Vjetar hladi umireno čelo
I u zraku vitla rublje sušeno."²⁴

Ovom pjesmom Matoš je osim lirskoga prikazao i slikarski impresionizam. Osim što impresionističku crtu pjesme *U travi* otkrivaju impresije različitih boja poput bijele, žute, srebrne, prisutni su i razni akustični, olfaktivni i taktilni dojmovi koji ostavljaju utisak na lirskog subjekta. Pjesnik pjesmu dočarava i fizičkim elementima: "uznojeno čelo", zamjenicama poput "moga", "mi" te mnoštvom epiteta: "skrušeno", "tuđinsko",

²⁴ Matoš, Antun Gustav, *U travi*, <http://www.aatseel.org/100111/files/croatlit/matos-utravi.htm> (14. 9. 2017.)

"tuđi".²⁵

Pjesma je pisana desetercima i jedanaestercima, dok se kao i u prethodnim pjesmama ritam postiže rimom i najčešće opkoračenjem "Među granjem, u daljini, selo/ Diže k suncu uzdah tornja skrušeno". Iako je ugođaj pjesme melankoličan, uvođenjem raznih boja u prvoj strofi postiže se vedar i pozitivan dojam. Također, u pjesmi je vidljiv i prijelaz iz impresionizma u simbolizam: "Hrvatska, oj to su tvoji glasi,/ Čežnje tuđinskoga moga stradanja"

²⁵ Prema: o. c.

5. MATOŠEVA PROZA

Matoševa proza žanrovski je podijeljena na fikcionalnu i nefikcionalnu prozu. Novele pripadaju fikcionalnoj prozi, dok su Matoševi ostali prozni oblici poput eseja, kritike, putopisa i ostalog nefikcionalna proza. Nadalje, Matoš je u književnost ušao kao pripovjedač te je svojom novelom *Moć svijesti* i ispreplitanjem realnoga i irealnoga svijeta, uvođenjem postupaka čuđenja i poprilično zgusnutom kompozicijom otvorio hrvatsku modernu. S obzirom na stilska obilježja, Matoševe novele su one s impresionističkom te one sa simbolističkom poetikom. Dualizam, gdje se događa rascjep između zbilje i fantastike, i monizam gdje se uspostavlja jedinstvo između tih opreka dvije su glavne značajke Matoševih simbolističkih novela, dok su glavne teme ljubav i smrt. Bizarnim fabulama i neobičnim likovima udaljava se od zbilje. Građu impresionističkih novela Matoš je preuzimao iz zagrebačke ili provincijske sredine, a likovi i fabula oblikovani su na temelju zbilje ili fikcionaliziranim događajem iz njegovoga vlastitog života. Glavni primjer njegovih impresionističkih novela su *Nekad bilo - sad se spominjalo, Za novim bogom*.²⁶

Kako u Matoševoj impresionističkoj lirici, tako je i u njegovoj impresionističkoj prozi čitatelj "nijem svjedok kojemu dodatna tumačenja nisu potrebna."²⁷ Radnja njegovih impresionističkih djela započinje *in medias res*, što od čitatelja zahtijeva posebnu pozornost i vještinu povezivanja određenih podataka koji se pojavljuju u tekstu.

Iako Matoš ima razvijenu osjetilnost, on se nikada do kraja ne prepušta neposrednim dojmovima nego ih uvijek prerađuje u sklopu svojih znanja (političkih, kulturoloških). Osjetilni mimetizam, reportažnost i anegdota tri su bitne stavke Matoševe impresionističke pripovjedne proze. Anegdotskim pristupom na veoma sažet način priča i oblikuje sredinu bez prevelikih realističnih opisa, dok reportažnošću prikazuje stvarnost bez isticanja vizije cjeline. S dubinom Matoša kao osobe i dubinom njegove umjetnosti susrećemo se kod osjetilnog mimetizma. On je umjetnik koji ima osjećaj za neposredno opažanje, senzibilan je te majstor prolaznih i

²⁶ Prema: Oraić Tolić, Dubravka, *Čitanja Matoša*, Zagreb, Naklada Ljevak, Zagreb, 2013., str. 33 - 42

²⁷ Žmegač, Viktor; o. c., str. 47

brzih dojmova i profinjenih ugođaja.²⁸ Upravo je *Kip domovine leta 188** kratka crtica koja ujedinjuje osjetilni mimetizam, reportažnost i anegdotu.

5.1. *Kip domovine leta 188**

Kako je u prethodnoj cjelini navedeno, impresionistička proza pa tako i pripovijest *Kip domovine leta 188** započinje *in medias res*. Veoma bitna impresionistička značajka ovog djela je njegova kratkoća i nizanje različitih impresija. Pisac prikazuje domovinu u određenom trenutku pa je samim time ovo crtica s domoljubnom tematikom. Priča, odnosno jednim dijelom anegdota govori o junačkoj smrti piljarice Pepice Pogačić. Već u prvoj rečenici vidljiva je ironija: "Kada se ušeptliše Zagrepčani radi onijeh grbova na zgradi državne financije, zovne usplahirena vlast u pomoć vojsku." Ovom rečenicom pisac u obliku reportaže izvještava čitatelja o događaju koji se dogodio na zagrebačkim ulicama te reakciju građana u tom trenutku. Osim prve, i posljednja je rečenica pisana reportažnim oblikom: " I nju i njega zakopaše krišom - krišom, dragi čitaoče, krišom...", koja se odnosi na smrt bračnog para koji je stradao.

Matoš se ovim djelom odmaknuo od svojih tradicionalnih navika pisanja i posvetio se impresionizmu. Osvrnemo li se na sažetost djela, treba spomenuti kako je za takav način pripovijedanja veoma bitna impresionistička redukcija ili selekcija. Uvođenjem ovog postupka uklanja se naracija s komentatorskim glasom. Vidnim i slušnim senzacijama Matoš pokušava odrediti konkretno impresionističko zbivanje u djelu: "Jutro toplo, sunčano". Usporedba s tamnim oblakom privlači pozornost ali i pokazuje kako je u djelu prisutna kombinatorika, točnije težnja strukturnih usklađivanja umjetničkih postupaka. Vidljivo je kako je dim srodan oblaku, ali isto tako može najavljivati sukob na ulici i označavati dim baruta. Također, rečenicom: "Vojska ide, ide vojska!" Matoš pokušava istaknuti nečije opažanje ali samo određenom akustičkom pojavom. Veznikom *kao* ističe neodređenost, za razliku od poetskih izraza gdje su veznikom određene usporedbe. Glavnim likovima u djelu - piljaru Pogačiću i njegovoj ženi, autor daje anonimnost. Matoš čitatelju ne predstavlja

²⁸ Prema: Oraić Tolić; o. c., str. 42 - 45

njihove karakteristike, već njihove glasove. Isto tako, zbivanja u djelu prikazana su onako kako ih doživljavaju glavni likovi, gdje se također može vidjeti poveznica s impresionizmom. Jedina riječ koja Matoša pomalo odводи od impresionističkih karakteristika je "junački". Unatoč impresionizmu, autor je završni iskaz želio posebno istaknuti pa je samim time koristio pripovjednu komunikaciju, što je opreka impresionizmu. Adresiranje čitatelja u posljednjoj rečenici stilski posebno odudara od cijele priče.²⁹

²⁹ Prema: Žmegač, Viktor, o. c., str. 46 - 52

5.2. Putopisno - feljtonistička proza

Već prema samom nazivu može se zaključiti kako putopisno - feljtonističkoj prozi pripadaju putopisi i feljtoni. Glavna tema Matoševih putopisa i feljtona je krajolik, dok je osnovna stilska značajka jedinstvo svih stilova hrvatske moderne. U njegovu putopisno - feljtonističku prozu spadaju tekstovi *Kod kuće*, *Oko Lobora*, *Iz Samobora*, *Oko Rijeke*, *Lijepa naša domovina*.

Samu ideju o krajoliku Matoš je preuzeo od Gundulićeve *Dubravke*, Zoranićevih *Planina* te Mihanovićeve *Horvatske domovine*. U Matoševim putopisno - feljtonističkim prozama pejzaž ne predstavlja svu prirodu, već *lous amoenus*, što bi značilo ljupko mjesto. Strukturu putopisno - feljtonističke proze čine i dva isprepletana tematsko - motivacijska kruga, a to su krajolik koji je u njegovim prozama simbol osobnog, ali i narodnog identiteta te politika i društvo koji upravo taj identitet pokušavaju narušiti.³⁰ Matoš krajolik ne opisuje kao zbilju, već kao ideju u koju uvrštava sve svoje svijesti poput osjetilnih dojmova, vizija, a i svoju sudbinu.

³⁰ Prema: Oraić Tolić, str. 65 - 69

5.3. *Okolo Lobora*

Okolo Lobora tekst je koji pripada putopisno - feljtonističkoj prozi. Nadovezujući se na prethodnu cjelinu valja spomenuti kako je ovaj putopis primjer gdje pisac s jedne strane predstavlja krajolik Hrvatskog zagorja kojim glavni lik putuje, dok se s druge strane nalaze razni društveni i politički problemi kojima je on zaokupljen. Prvi dio putopisa, točnije krajolik, predstavljen je kroz lirske ulomke, artizam i novinarstvo. Drugi se dio sastoji od reportažnosti i dolazi se do uklanjanja razlika između književnosti i novinarstva.

Putopis *Okolo Lobora* nalazi se u Matoševoj knjizi *Naši ljudi i krajevi* iz 1910. godine. Ovaj tekst Matoš je napisao kao vojni bjegunac 1907. godine. Upravo je to bila godina velikoga poetičkog i grafskog prijeloma. Tekst nema jasne granice između književnosti i novinarstva pa bi ga se moglo svrstati u skupinu neodređenih tekstova.³¹ "Prvi su oblik Matoševe ideje i umjetničke prakse pejzaža kulturni krajolici. Kulturni je krajolik ispunjen uspomenama, sjećanjima i simbolima koji naviru iz kulturnih tragova zabilježenih u prostoru, starih dvoraca, vladara, književnih djela i znamenitih ljudi važnih za nacionalni identitet."³² Upravo je loborski krajolik jedan od takvih primjera.

Sam tekst dobio je naziv prema dvorcu Lobor u Hrvatskom zagorju. Poseban značaj u putopisu imaju *oblaci* koji s jedne strane daju impresionistički dojam ("teški", "mutni"), dok s druge strane označavaju autorovo unutarnje stanje ("zabrinuti", "kao misli"). Oni se pojavljuju kroz cijeli tekst. Riječima poput *oblaka* i *zemlje* Matoš dočarava ljepotu krajolika. Glavne impresionističke značajke u ovome putopisu su izostanak komentatorskoga glasa kojim se postiže impresija te velika prisutnost imenica i pridjeva, sažetost i postupak sinestezije. Osim toga, prisutne su i simbolističke značajke gdje je vidljiva višeznačnost, stilske figure, autorove vizije. Matoševa impresionistička zbilja i *oblaci* nestaju kada se pojavljuje simbolistička riječ *zemlja*. Putopis ima svečan, uzvišen ton koji se postiže biblijskim stilom, dok je naglašen i rečenični ritam.

³¹ Prema: o. c., str. 111 - 113

³² Oraić Tolić, Dubravka, *Matoševa ideja i umjetnička praksa krajolika*, Kolo 3, 2014., <http://www.matica.hr/kolo/435/matoseva-ideja-i-umjetnicka-praksa-krajolika-24008/> (12. 9. 2017.)

Kompozicija putopisa je raslojena. Dijeli se u nekoliko glavnih slojeva: lirski uvod, kontrast između Srba i Hrvata, stilizacija dvaju dvoraca (Oštrc-grad i Lobora), razgovor autorskoga lika sa svojom sjenom i epilog u kojem autorski lik dovršava svoje putovanje. Igra tematskim i ključnim riječima glavni je postupak lirskog uvoda, gdje se osim spomenutih imenica *oblaka* i *zemlje* javljaju riječi *pjesma* kojima se pridružuju imenice *narod* i *Hrvatska*. Igra ovim riječima oblik je artizma, a lirski uvod u nekim dijelovima prelazi u pjesmu u prozi. Nadalje, umjesto krajolika u drugom se sloju pojavljuje politika i društvo - kontrast između Srba i Hrvata. Ovaj sloj obilježen je suprotnostima "tu - tamo", "mi - vi" "naše - njihovo". Kontrastom je Matoš naglasio bitne razlike među njima. U trećem sloju ponovno se pojavljuju *oblaci* koji označavaju kompozicijski prijelaz između dva kulturna znaka, točnije dvorca Oštrc-grad i Lobor. Nakon što je autorski lik napustio Lobor, u četvrtom se sloju događa njegov razgovor sa sjenom koja označava izmjenu novinarske i umjetničke svijesti i prodor feljtonizacije. U završnom dijelu dolazi se do suprotnosti između dvaju motiva: *oblaka* i *svinje*. Ovaj posljednji dio putopisa započinje trotočjem na početku rečenice. Također, odlika Matoševa stila je nekoherentnost, a kompozicija ovog putopisa je prstenasta. Unutarnji rub prstena čine tematske i ključne riječi, dok se dvorac Lobor nalazi na vanjskom rubu prstena.³³

³³ Prema: o. c., str. 116 - 138

6. MATOŠEVI OSTVARAJI SPOJA SIMBOLIZMA I IMPRESIONIZMA

Već je poznato kako su neposredni doživljaji prirode prožeti bojama, mirisima, slušnim senzacijama i nijansama svjetla i sjene glavna odlika Matoševih impresionističkih djela. Tema koja se proteže njegovom impresionističkom prozom je krajolik. Matoš ima ideju krajolika kao simbol osobnog i narodnog identiteta. Upravo se opisana impresionistička poetika i tema krajolika spojila sa simbolizmom. Glavni primjer simbioze impresionizma i simbolizma uvodni je odlomak iz feljtona *Đuro Stj. Deželić* gdje opisuje sliku Zagreba. Ovdje su vidljivi impresionistički elementi poput osjeta boja, trenutnog iskustva, nizova imenica – "Nebo, brda, kuće, zemlja", glagolski prilozi sadašnji kojima se predočava sadašnjost i nestalnost doživljaja – "grad, ulazeći u pejzaž, i priroda, izlazeći iz grada". Ovi impresionistički opisi ne stoje samostalno već su nadopunjeni simbolističkim elementima poput povezivanja prošlosti i sadašnjosti, amimetičnih opisa – "spiritualistička, konzervativna, autoritativna katedrala", intelektualne personifikacije – "dijalog tla, drveta, neba i oblaka", biblijskih umetanja – "hrvatski Lazar" i ostalih. Ulomak feljtona završava rečenicom koja ujedinjuje impresionizam i simbolizam, krajolik koji označava simbol: "i ti se osjetiš u harmoniji sa pejzažem i nalaziš sintezu, unutrašnje jedinstvo između sebe i okoline, između svoje svijesti i instinkta zemlje" te neposredni doživljaj kao glavninu impresionizma: "domaće sokove ovog zemljišta kao u grozdu remetskog vinograda". Vidi se kako su neposredni doživljaji otvorili mjesto simbolističkoj imaginaciji.³⁴

³⁴ Prema: Oraić Tolić, Dubravka, o. c. str. 69 - 72

7. MATOŠEVA KRITIKA

Osim pisanja pripovjedne proze i lirike, Matoš se okušao i u kritici, gdje je ostavio veliki značaj u hrvatskoj književnosti koji su nakon njega preuzimali i drugi poput Miroslava Krležu i Augustina Ujevića. Matoš ne stvara razlike među svojim djelima. Za njega je lirika, pripovjedna proza pa i kritika umjetničko djelo gdje se iskazuje individualno. Iako je u svojoj kritici polazio od estetskih mjerila, uključio je i nacionalni kriterij opisivanja. Za njegovu impresionističku kritiku bitan je trenutni dojam, samo površna zapažnja i doživljaji te proturječitost koja se može očitati u istodobnom potvrđivanju i negiranju iste stvari, primjerice u njegovoj kritici *Pjesme Vladimira Vidrića* koja će biti kasnije opisana. Matoš je u svojoj kritici spojio europsko i nacionalno, moderno, ali i ono tradicionalno.

Govoreći o nacionalnom, osnovni su elementi Matoševe kulturološke tvorbe nacije nacionalno ime koje se u njegovom opusu pojavljuje u svim varijantama, od standardnih hrvatskih oblika poput *Hrvatska*, *Hrvati*, preko latinskog oblika *Croatia*, sve do kajkavskih varijanti *Horvati*; nacionalna prošlost koja se veže uz njegova sjećanja, misli i uspomene; nacionalna kultura uz koju se veže njegov najpoznatiji putopis *Oko Lobora* te krajolik.³⁵

Kao najznačajniji kritičar 20. stoljeća svoje je kritike posvetio hrvatskim, ali i srpskim autorima poput Silvija Strahimira Kranjčevića, Vladimira Vidrića, Dragutina Domjanića, Janka Polića Kamova, Stevana Sremca, Janka Veselinovića i Sime Pandurovića. Kao što je već u Matoševoj biografiji spomenuto, bio je zagovornik pravaštva, a njegovi politički stavovi bili su bliski Starčeviću.³⁶

³⁵ Prema: Oraić Tolić, Dubravka, o. c., str. 277 - 280

³⁶ Prema: *Leksikografski zavod Miroslav Krležu*, o. c.

7.1. *Pjesme Vladimira Vidrića*

Matoš je napisao svoj kritički osvrt na pjesme Vladimira Vidrića. Već na početku kritike napominje kako je Vidrić njegova slabost, a njegovu knjigu i svoje dojmove pročitanoj ne može jasno odrediti: "da mi je još uvijek veza između samog pjesnika i njegovih snova dosta tamna."³⁷ Matoš prigovara tehničkoj i stilskoj nesavršenosti u Vidrićevim pjesmama. Osvrće se na njegov impresionizam gdje je "Vidrić kao ilustrator prošlosti daleko slabiji od direktnog impresioniste." Iako je Vidrić bio slikar impresionist, njegovi motivi ne prikazuju dotično vrijeme i osjećaje što mu Matoš zamjera. S druge strane, Matoš o njemu piše kao o izvrsnom impresionisti pejzaža jer upotrebljava impresije koje su gotovo nepoznate hrvatskoj lirici. Također, opisuje njegovu ironiju koju naziva jeftinom, a svaki ritam neuspjeli. Na kraju svoje kritike, Matoš navodi kako su Vidrićeve *Pjesme* "veliki pokušaji, mali uspjesi"³⁸. Matoševa kritika jasno opisuje njegove površne dojmove ne dajući čitatelju detalje, već ono najosnovnije, ali razumljivo.

³⁷ Pet stoljeća hrvatske književnosti, o. c., str. 52

³⁸ o. c., str. 60

8. ZAKLJUČAK

Gleda li se na književno stvaralaštvo Antuna Gustava Matoša u duhu impresionizma, njegov opus nije suviše velik. Kao impresionist, Matoš se nije odmaknuo od kratkih književnih vrsta. Iako njegova djela posjeduju kratkoću, veoma su bogata različitim dojmovima i jezikom. Bitna značajka njegovih djela, posebice proze je pojam krajolika. On gradi svoju vlastitu teoriju krajolika i estetski ga oblikuje.

Svoju inspiraciju Matoš je pronalazio u Baudelaireovim djelima, preuzimao je njegove izraze, teme, ali unatoč tome, veoma su dobro vidljive i njegove vlastite komponente gdje je uvodio više modernističkih elemenata. Baudelaire je u svojim djelima opisivao stalnu bol, melankoliju, dok Matoš svaku svoju tešku misao ili problem pretvara samo u trenutnu impresiju koja se ne zadržava.

Osvrnuvši se na Matoševu impresionističku liriku i prozu, uočava se kako se u svakom spomenutom djelu osim impresionističkih elemenata pojavljuju i elementi simbolizma. Iako je u lirici vidljiv samo prijelaz impresionizma u simbolizam, u prozi su simbolistički elementi izraženi u većoj mjeri. Primjerice, u putopisu *Oko Lobora* Matoš svoje neposredne impresionističke doživljaje krajolika pretvara u simbole osobnog i narodnog identiteta. Međutim, u njegovoj se impresionističkoj kritici ne uočavaju elementi simbolizma kao u njegovoj poeziji i prozi.

Sve više istraživača književnosti se osvrće na njegov impresionistički rad, a struktura njegovih djela pokušava se što detaljnije prikazati i objasniti za razliku od prijašnjih godina kada su bile prisutne samo neke glavne naznake o njegovom radu jer poznato je kako "pojave više odmiču od nas, to su njihovi obrisi jasniji, oštrij, a ne bljeđi."³⁹

³⁹ Žmegač, Viktor, o. c. str. 9. str.

9. LITERATURA

1. Batušić, Nikola. Kravar, Zoran. Žmegač, Viktor, *Književni protusvjetovi - poglavlja iz hrvatske moderne*, Matica hrvatska, Zagreb, 2001.
2. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi Liber, Zagreb, 2002.
3. Kravar, Zoran. Oraić Tolić, Dubravka, *Antun Gustav Matoš*, Školska knjiga, Zagreb, 1996.
4. Oraić Tolić, Dubravka, *Čitanja Matoša*, Zagreb, Naklada Ljevak, Zagreb, 2013.
5. Pet stoljeća hrvatske književnosti, knjiga 65, *Antun Gustav Matoš II , Vidici i putovi, Naši ljudi i krajevi*, Matica hrvatska, Zagreb, 1967.
6. Pet stoljeća hrvatske književnosti, knjiga 66, *Antun Gustav Matoš III, Kritike, eseji, studije i članci, polemike, putopisi, feljtoni i impresije*, Matica hrvatska, Zagreb, 1967.
7. Solar, Milivoj, *Rječnik književnog nazivlja: Impresionizam*, Golden marketing, Zagreb, 2006.
8. Zalar, Ivo, *Izbor lirike iz novije i suvremene književnosti jugoslavenskih naroda*, Školska knjiga, Zagreb, 1980.
9. Žmegač, Viktor, *Duh impresionizma i secesije*, Biblioteka L, Zagreb, 1993.

9.1. Internetski izvori

1. Aleksandrov - Pogačnik, Nina, *Mjesto soneta Jesenje večje u Matoševom lirskom govoru*, Kolo 3, 2014., <http://www.matica.hr/kolo/435/mjesto-soneta-jesenje-vece-u-matosevom-lirskom-govoru-24011/> (12. 9. 2017.)
2. Budišćak, Vanja, *Impresionizam u Matoševu pjesništvu*, Kolo 3, 2014., <http://www.matica.hr/kolo/435/Impresionizam%20u%20Mato%C5%A1evu%20pjesni%C5%A1tvu/> (12. 9. 2017.)
3. Kozina, Filip, *O Matošu i pravaštvu, a i o nama danas...*, Hrvatska revija 1, 2014., <http://www.matica.hr/hr/410/o-matosu-i-pravastvu-a-i-o-nama-danas-23223/> (14. 9. 2017.)
4. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, *Impresionizam*, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27222> (1. 8. 2017.)
5. Leksikografski zavod Miroslav Krleža: *Matoš, Antun Gustav*, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39480> (4. 8. 2017.)
6. Matoš, Antun Gustav, *Notturmo*, <http://www.aatseel.org/100111/files/croatlit/matos-notturmo.htm> (14. 9. 2017.)
7. Matoš, Antun Gustav, *U travi*, <http://www.aatseel.org/100111/files/croatlit/matos-utravi.htm> (14. 9. 2017.)
8. Oraić Tolić, Dubravka, *Matoševa ideja i umjetnička praksa krajolika*, Kolo 3, 2014., <http://www.matica.hr/kolo/435/matoseva-ideja-i-umjetnicka-praksa-krajolika-24008/> (12. 9. 2017.)

10. SAŽETAK

U radu se književnost Antuna Gustava Matoša pokušava objasniti kroz postavke impresionizma. Dok su pjesme *Notturmo*, *Jesenje večer* i *U vrtu* idealan primjer impresionističke lirike, *Kip domovine leta 188** i putopis *Oko Lobora* samo su dio najpoznatije Matoševe proze prožete impresijama. Matoš je bio i veliki zagovaratelj impresionističke kritike, a primjer je njegov kritički osvrt *Pjesme Vladimira Vidrića*. Osim toga, impresionizmu je nadodao simbolizam te ostvario vrhunski spoj dvaju stilova. Kako njegova djela ostavljaju veliku impresiju čitatelju, tako je i sam Matoš ostvario bogat utisak u cijeloj hrvatskoj modernoj književnosti.

Ključne riječi: Antun Gustav Matoš, književnost, impresionizam, impresija

11. ABSTRACT

In this work, a literature of Antun Gustav Matoš is explained through the postulates of impressionism. While the poems *Notturmo*, *Jesenje večer* (*Autumn Evening*) and *U vrtu* (*In the Garden*) are an ideal example of impressionistic lyrics, *Kip domovine leta 188** (*Statue of the Homeland in 188**) and a travelogue *Oko Lobora* (*Around Lobor*) are just a part of the most popular Matoš' s prose permeated with impressions. Matoš was also a big supporter of impressionistic criticism and the example is his critical review *Pjesme Vladimira Vidrića* (*Poems of Vladimir Vidrić*). Furthermore, he added a symbolism to the impressionism so he achieved an excellent combination of two styles. As his works are leaving a big impression on the reader, so Matoš has accomplished a great impact on the entire Croatian modern literature.

Key words: Antun Gustav Matoš, literature, impressionism, impression